

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „СЕСТРЕ НИНКОВИЋ“
КРАГУЈЕВАЦ

1947

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД
НАСИЉА ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА

септембар, 2025. године

На основу члана 119. став 1. тачка 1) Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018, 6/2020, 129/2021 и 92/2023) и члана 35. став 1. тачка 1)

Статута Медицинске школе са домом ученика „Сестре Нинковић“ у Крагујевцу, Радоја Домановића 2, а у складу са Правилником о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, број 11/2024), Школски одбор Медицинске школе, на седници одржаној дана 12. 9.2025. донео је:

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Садржај

1. Законска регулатива.....	Error! Bookmark not defined.
2. Општи и специфични циљеви и принципи заштите.....	5
3. Облици насиља, злостављања и занемаривања.....	Error! Bookmark not defined.
4. Мере превенције.....	5
4.1. Превенција насиља, злостављања и занемаривања.....	7
4.2. Права, обавезе и одговорности запослених у установи.....	11
4.3. Тим за заштиту ученика од дискриминације, злостављања и занемаривања.....	Error! Bookmark not defined.
5. Мере интервенције.....	Error! Bookmark not defined.
5.1. Процена нивоа насиља, злостављања и занемаривања.....	Error! Bookmark not defined.
5.2. Интервенција прена нивоима насиља, злостављања и занемаривања.....	16
5.3. Интервентне активности с обзиром на одређене ситуације.....	18
5.4. Сумња/сазнања да је ученик укључен у било који облик трговине људима.....	19
5.5. Заштита запослених.....	21
5.6. Редослед поступања у интервенцији.....	23
5.7. План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада.....	26
6. Поступање установе у одговору на кризни догађај.....	28
7. Унапређење менталног здравља.....	32
8. Стручно усавршавање запослених.....	32
9. Документација, анализа и извештавање.....	33
9.1. Документација.....	34
9.2. Анализа.....	35
9.3. Извештавање.....	35
10. Прилози.....	37
Прилог 1. Извештавање установе о ситуацији насиља/дискриминације/ ризичним ситуацијама.....	37
Прилог 2. План заштите од насиља/план појачаног васпитног рада за ученика.....	38
Прилог 3. Оперативни план активности.....	40
Прилог 4. Извештај о реализацији оперативног плана активности.....	41
Прилог 5. План рада школе у изнењеним условима.....	42
Прилог 6. Листа индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине људима.....	43

1. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

Законом о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025) дефинисане су забране у систему образовања и васпитања. Као једна од њих, утврђена је и **забрана насиља, злостављања и занемаривања**.

Члан 111. прописује:

„У установи је забрањено физичко, психичко, социјално, сексуално, дигитално и свако друго насиље, злостављање и занемаривање запосленог, детета, ученика, одраслог, родитеља, односно другог законског заступника или трећег лица у установи. Повреде ове забране које запослени учини према другом запосленом у установи уређују се законом.”

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС”, бр. 11/2024) прописују се:

- садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности,
- услови и поступци за процену ризика,
- начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања,
- као и праћење ефеката предузетих мера и активности.

У складу са овим правилником, школа је у обавези да изради **Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања** (у даљем тексту: Програм заштите), којим обезбеђује:

- услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика,
- заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања,
- социјалну интеграцију и реинтеграцију ученика који је извршио или био изложен насиљу, злостављању и занемаривању.

На основу наведеног правилника, директор школе доноси **Одлуку о формирању Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања** (у даљем тексту: Тим за заштиту од насиља), као и **Тима за кризне догађаје**, који делују у складу са прописима најкасније до 31. августа 2026. године.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	
Владимир Јакшић	директор школе
Јелена Митровић	секретар
Бојана Филић	наставник психологије- координатор тима
Бојана Савић Богдановић	стручни сарадник- педагог
Гордана Милановић	стручни сарадник- психолог
Иконија Голић	стручни сарадник- психолог
Данијела Симић	наставник
Петар Роган	наставник
Марина Петровић	наставник
Маја Марковић Гашић	наставник
Јелена Брковић	васпитач у дому ученика
По потреби	школски полицајац, стручњак за поједине области
Представник УП	ученик из одељења

Састав Тима за кризне догађаје чине:

Владимир Јакшић	директор координатор тима
Бојана Филић	Наставник психолог
Ивана Ђорђевић	помоћник директора
Гордана Милановић	стручни сарадник- психолог
Снежана Марковић Бурић	помоћник директора за дом
Бојана Савић Богдановић	стручни сарадник- педагог
Иконија Голић	стручни сарадник- психолог у дому
Јелена Брковић	васпитач у дому ученика
Анђелка Луковић	представник родитеља

Одговорна особа за вођење и чување документације оба тима је Бојана Филић, координатор Тима за заштиту од насиља.

НОРМАТИВНИ ОКВИР

Програм се заснива на следећим правним и стручним документима:

1. **Закон о основама система образовања и васпитања** („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025) – утврђује општи принцип превенције, укључујући забране насиља, злостављања и занемаривања.
2. **Закон о заштити од пожара** – дефинише обавезе у области превенције, техничке и организационе заштите од пожара.
3. **Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама** – прописује моделе организовања, реаговања и координације у ванредним и кризним ситуацијама.
4. **Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање** („Сл. гласник РС“, бр. 11/2024) – дефинише:
 - садржаје и начине спровођења превентивних и интервенцијских активности;
 - услове и процедуре за процену ризика;
 - моделе заштите и мониторинг ефеката предузетих мера.
5. **Приручник „Поступање установа образовања и васпитања у кризним догађајима“ (2024)** – издат од стране Министарства просвете РС, пружа практичне смернице:
 - дефинисање кључних појмова (криза, кризни догађај, психолошка прва помоћ),
 - поступке ефикасног реаговања и јачања отпорности установе,
 - активности након кризних догађаја, укључујући комуникацију са медијима, обавештавање родитеља, ученике и запослене

2. Општи и специфични циљеви и принципи заштите

Општи циљ Програма заштите ученика од насиља јесте унапређивање квалитета живота ученика у школи кроз стварање безбедне и подстицајне средине, као и увођење мера интервенције у ситуацијама када дође до насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви Програма су:

- увођење и примена мера превенције и интервенције у заштити ученика од свих облика насиља,
- праћење ефеката предузетих мера и евалуација програма,
- јачање безбедносне и превентивне културе ученика и запослених,
- обезбеђивање психолошке и социјалне подршке у кризним ситуацијама,
- унапређивање компетенција запослених за поступање у кризним догађајима,
- јасно дефинисање процедура за реаговање у различитим типовима кризе,
- развијање ефикасне, правовремене и умирујуће комуникације унутар установе и са јавношћу.

Принципи заштите заснивају се на Конвенцији о правима детета и укључују:

1. **Право на живот, опстанак и развој** (чл. 6) – свако дете има неотуђиво право на живот, а држава и школа имају обавезу да обезбеде његов опстанак и развој.
2. **Најбољи интерес детета** (чл. 3) – у свим поступцима интерес детета је примаран; неопходно је обезбедити поверљивост података и заштиту права на приватност.
3. **Недискриминација** (чл. 2) – мере заштите примењују се на сву децу, без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло, језик, вероисповест, способности и друге карактеристике.
4. **Партиципација детета** (чл. 12) – ученицима се омогућава учешће у процесима заштите, правовремено информисање и могућност изражавања сопственог мишљења на начин прилагођен њиховом узрасту.

ОБЛИЦИ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једнократног или понављаног вербалног или невербалног понашања које угрожава здравље, развој и достојанство ученика или запосленог.

Врсте насиља:

- **Физичко насиље** – кажњавање, ударање, гурање, повређивање или било које понашање које може довести до телесне повреде.
- **Психичко насиље** – понашање које доводи до угрожавања емоционалног и психичког здравља и достојанства.
- **Социјално насиље** – искључивање из групе, изолација, бојкот и друга понашања која нарушавају социјални интегритет детета.
- **Сексуално насиље и злостављање** – свако сексуално узнемиравање, присиљавање или искоришћавање детета/ученика.
- **Дигитално насиље** – злоупотреба ИКТ (поруке, друштвене мреже, форуми) са циљем угрожавања безбедности или достојанства.
- **Остали облици** – злоупотреба ученика у спорту, политичке, верске или комерцијалне сврхе; насилни екстремизам; трговина људима; експлоатација у раду или образовању.

Занемаривање и немарно поступање подразумева пропуст родитеља, старатеља или установе да обезбеде услове за правилан развој ученика, што може угрозити здравље и безбедност (нпр. ускраћивање образовно-васпитног рада, пропусти у надзору, толерисање злоупотребе психоактивних супстанци или самоповређивања).

КРИЗНИ ДОГАЂАЈИ

Кризни догађај је непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама по ученике, запослене и установу.

Кризни догађаји су:

- природна смрт ученика или запосленог,
- убиство или самоубиство ученика/запосленог (у установи или ван ње),
- покушај убиства или самоубиства,
- нестанак ученика,
- саобраћајна несрећа у којој је повређено или настрадало дете/ученик или запослени,
- масовно тровање у просторијама школе,
- дојава о експлозивној направи, терористички напад, талачка криза,
- насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства),
- природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожар),
- епидемије или друге ванредне ситуације које угрожавају безбедност ученика и запослених.

У случају проглашења **ванредне ситуације или ванредног стања**, школа поступа у складу са прописима који то уређују.

4. Мере превенције

4.1. Превенција насиља, злостављања и занемаривања

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

1. подиже ниво свести и осетљивости ученика, родитеља и запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
2. негује клима сарадње, толеранције, поверења и уважавања у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
3. унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
4. јача познавање процедура за пријављивање и поступање у случају сумње или сазнања о насиљу, злостављању или занемаривању;
5. подстиче усвајање позитивних норми и понашања, учење вештина ненасилне комуникације и развијање емпатије;
6. обезбеђује разумевање и подршка ученицима са тешкоћама у развоју и инвалидитетом, кроз прилагођене облике комуникације и поступања;
7. развијају социо-емоционалне компетенције ученика, родитеља и запослених (саморегулација, свест о себи и другима, одговорно доношење одлука).

Ученици, родитељи и запослени заједнички планирају и спроводе превентивне активности, користећи различите и интерактивне методе рада: радионице, трибине, фокус групе, едукацију преко дигиталних платформи. Активну улогу имају Савет родитеља и ученички парламент.

Наведене мере конкретизују се у плану рада **Тима за заштиту ученика од насиља** и у плановима рада школских органа, тимова, стручних сарадника, одељењских старешина, наставника и ученичког парламента.

4.2. ПРЕВЕНЦИЈА КРИЗНИХ ДОГАЂАЈА

Школа спроводи и мере превенције других облика криза (пожар, елементарне непогоде, дојава о бомби, епидемија, терористички напад). Те мере обухватају:

- израду и редовно ажурирање **плана евакуације** и обележавање евакуационих путева,
- одређивање безбедних места унутар и ван школе,
- спровођење вежби евакуације најмање два пута годишње,
- редовну сарадњу са полицијом, ватрогасцима, здравственим службама и Центром за социјални рад,
- едукацију ученика и запослених о безбедности и понашању у кризним ситуацијама,
- обезбеђивање услова за психолошку подршку након кризних догађаја.

4.3. ПРЕВЕНЦИЈА КРОЗ ОСНАЖИВАЊЕ УЧЕНИКА И ЗАПОСЛЕНИХ

Посебна пажња посвећује се оснаживању ученика и запослених, кроз:

- развијање социо-емоционалних вештина ученика (самопоуздање, саморегулација, емпатија),
- едукацију о препознавању ризичних ситуација и начинима тражења помоћи,
- стручно усавршавање наставника и сарадника за препознавање знакова трауме и стреса,
- активно учешће Савета родитеља и ученичког парламента у планирању активности,
- организацију радионица, кампања и пројеката који промовишу толеранцију и ненасилну комуникацију.

4.4. ПРЕВЕНЦИЈА ПУТЕМ КОМУНИКАЦИЈЕ И ИНФОРМИСАЊА

Комуникација и благовремено информисање су кључни за спречавање ризичних ситуација:

- обезбеђује се јасна процедура за пријављивање насиља и кризних догађаја,
- организује се редовно информисање ученика, родитеља и запослених (путем школског сајта, огласних табли, информативних материјала),
- промовише се култура отвореног и умирујућег дијалога,
- јача сарадња са локалном заједницом, спортским клубовима и установама културе, ради укључивања ученика у здраве и подстицајне активности.

Превентивне активности	Временска динамика	Носоци активности	Начин реализације
Формирање Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	август	Директор	Директор предлаже чланове тима и одређује координатора
Формирање вршњачког тима	септембар	Ученички парламент, наставник координатор ученичког парламента	Из састава ученичког парламента предлажу се ученици који ће чинити вршњачки тим
Израда Програма за заштиту ученика од насиља	септембар	Тим за заштиту, стручни сарадници	Израда и допуна Програма заштите
Упознавање са посебним Протоколом поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање; упознавање са Програмом заштите	септембар	Секретар, координатор Тима за заштиту, одељењски старешина, васпитач	Информисање ученика и родитеља, стручних органа школеса наведеним документима
Упознавање са Кућним редом школе, дома	септембар	Одељењске старешине, васпитачи	Информисање ученика и родитеља
Организовање хуманитарних акција- неговање алтруизма као вредности	септембар- јун	Тим за заштиту ученика од насиља, ученички парламент, секција Црвеног крста, одељењске старешине, васпитачи, СВ друштвених наука	Реализација хуманитарних акција, обрада тема кроз планове рада СВ друштвених наука
Организовање спортских сусрета	септембар- јун	Ученички парламент, Тим за школски спорт, Тим за заштиту од насиља	Реализација спортских сусрета
Унапређење менталног здравља	септембар- јун	Ученички парламент, одељењске старешине, наставници, стручни сарадници	Укључивање у манифестације поводом менталног здравља
Обележавање значајних датума (Госпојинске свечаности, дан толеранције, дан људских права, розе мајци, трговине људима и др.)	септембар- јун	Ученички парламент, вршњачки тим, Тим за заштиту ученика од насиља, Тим за сарадњу са локалном самоуправом, одељењске старешине, васпитачи, вероучитељ	Посете одређеним манифестацијама, представама, радионице, предавања, предавања у сарадњи са МУП-ом Крагујевац и канцеларијом за младе, едукативни филмови, изложбе и др.
Посете културним манифестацијама и установама	септембар- јун	Тим за културне активности, одељењске старешине, васпитачи	Организоване посете изложбама, књижевним вечерима, позоришту, биоскопу и др. културним манифестацијама у граду
Организовање тематског дана, „Базара здравља“	новембар, мај	Тим за међупредметне компетенције, Тим за сарадњу са локалном самоуправом, секције	Укључивање ученика у реализацију тематског дана, организација активности у просторијама

			школе
Сарадња са МУП-ом, сектором за ванредне ситуације, ватрогасном бригадом града Крагујевца и др. институцијама	септембар-јун	Тим за сарадњу са локалном самоуправом, ученички парламент	Организовање трибина, предавања
Партиципација родитеља у живот и рад школе	септембар-јун	Директор, наставници, васпитачи, ученички парламент	Избор родитеља за Савет родитеља, Школски одбор, укључивање у рад школских тимова, хуманитарних, културних и спортских активности школе
Учење животних вештина и изградња здравих стилова живота (алкоголизам, пушење, наркоманија)	септембар-јун	Одељењске старешине, васпитачи, наставници, вршњачки тим, секције	На часовима редовне наставе из пригодних наставних предмета, обрада тема на ЧОС, састанку васпитних група, предавања, трибине
Развијање и неговање поштовања различитости и толеранције	септембар-јун	Одељењске старешине, васпитачи, наставници, вршњачки тим	Применом различитих метода и техника обрадити изабране теме
Едукација запослених у области превенције насиља, конструктивног решавања конфликта	октобар-јун	Тим за професионални развој	Планирање семинара за наставнике и васпитаче о ненасилној комуникацији, решавању конфликта, ефикасном реаговању у кризним догађајима и сл.
Теме везане за сарадњу, културу понашања, ненасилну комуникацију, конструктивно решавање конфликта	октобар-јун	Одељењске старешине, васпитачи, предметни наставници, вршњачки тим	Применом различитих метода и техника обрадити изабране теме, у настави друштвених наука, српски језик и књижевност
Изазови коришћења интернета (зависност, видео игре, коцка и др.)	октобар-јун	Одељењске старешине, васпитачи, ученички парламент, вршњачки тим	Радионице, организовање трибина, предавања
Превенција делинквентног понашања	октобар-јун	Одељењске старешине, васпитачи, ученички парламент, наставници психологије, социологије	На часовима редовне наставе из пригодних наставних предмета, обрада тема на ЧОС, састанку васпитних група
Развијање безбедносне културе	Током године	Одељењске старешине, васпитачи, наставници, директор, запослени	Информисање, извођење вежби евакуације
Организација вежби евакуације	Октобар-март	Тим за кризне догађаје, директор	Практична вежба са ученицима и запосленима
Едукација запослених за психолошку прву помоћ	Током године	Стручни сарадници, Тим за кризне догађаје	Радионице, семинари, обуке
Сарадња са здравственим установама у области	Током године	Чланови тима, психолог	Заједничке радионице, упућивање на службе

менталног здравља			
Комуникација у кризним догађајима (увежбавање процедура)	Једном годишње	Тим за кризне догађаје	Симулиране конференције за медије, интерна комуникација
Превенција и реаговање у случају дојава о експлозивним направама/терористичким нападима	Током године	Тим за кризне догађаје, полиција	Обуке и вежбе поступања

4.5. Права, обавезе и одговорности запослених у установи

Запослени у школи дужни су да стварају подстицајну и безбедну средину за ученике. Својим понашањем не смеју изазвати или допринети насиљу, злостављању и занемаривању. Обавезни су да штите част и углед ученика и спречавају незаконито мешање у његову приватност.

Ученици су дужни да поштују правила школе и дома, уважавају и поштују личност других ученика, запослених и родитеља, активно учествују у раду одељењске заједнице и васпитне групе, пружају вршњачку подршку и не учествују у насиљу. У оквиру ученичког парламента формира се **вршњачки тим** који:

- планира и реализује превентивне активности,
- сарађује са одељењским старешинама, наставницима, васпитачима и другим запосленима,
- предлаже мере за решавање проблема,
- информише ученички парламент о предузетим мерама,
- учествује у додатним едукацијама.

Родитељи су у обавези да, у најбољем интересу ученика, сарађују са школом и домом, учествују у превентивним мерама и активностима и поштују личност свог детета, других ученика и запослених. Својим понашањем не смеју изазвати или допринети појави насиља. Родитељ је дужан да се одазове позиву школе и дома, да сарађује у поступку заштите ученика од насиља и учествује у васпитном раду са учеником. Ако се родитељ не одазове, школа подноси прекршајну или кривичну пријаву и обавештава Центар за социјални рад ради предузимања мера из своје надлежности.

4.6. ТИМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Тим за заштиту ученика од насиља формира директор школе. Чланови су: наставник, васпитач, стручни сарадник, секретар, по потреби други запослени и представник ученичког парламента.

Задачи Тима:

1. Припрема Програм и план заштите од насиља.
2. Процењује други и трећи ниво вршњачког насиља; учествује у изради плана појачаног васпитног рада за ученике.

3. Информише ученике, запослене и родитеље о активностима и могућности тражења подршке.
4. Учествује у обукама и пројектима ради развијања компетенција запослених за превенцију и интервенцију.
5. Предлаже мере за превенцију и заштиту; учествује у процени ризика и доноси одлуке о поступању у случајевима насиља.
6. Укључује родитеље у превентивне и интервентне мере.
7. Прати и процењује ефекте предузетих мера и предлаже унапређења директору.
8. Сарађује са стручњацима других институција, организација и медија.
9. Води и чува документацију.
10. Извештава стручна тела и Школски одбор.

4.7. ТИМ ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Тим за кризне догађаје формира директор најкасније до 31. августа 2025. године. Чланови су директор, педагог, психолог, наставници, представник Савета родитеља и представник ученичког парламента.

Задаци Тима:

- процена капацитета школе и израда програма поступања у кризним догађајима;
- организација вежби евакуације и одређивање безбедних места;
- припрема и реализација обука за наставнике и ученике;
- координација активности у кризним ситуацијама (евакуација, прва помоћ, психолошка подршка, комуникација);
- сарадња са полицијом, ватрогасцима, здравственим установама и Центром за социјални рад;
- припрема извештаја и евалуација након кризе.

5. МЕРЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Интервенција у одговору на насиље, злостављање и занемаривање обухвата мере и активности којима се:

- зауставља насиље,
- обезбеђује безбедност учесника,
- смањује ризик од понављања,
- ублажавају последице за све учеснике,
- прати ефикасност предузетих мера.

Интервенција се спроводи увек када постоји сумња или сазнање да ученик трпи насиље, без обзира где се оно догодило.

Специфични циљеви интервенције:

- спровођење утврђених процедура реаговања,
- праћење и евидентирање врста и учесталости насиља,
- процена ефикасности Програма заштите,
- отклањање последица и социјална интеграција ученика,
- саветодавни рад са ученицима (жртве, починиоци, посматрачи).

Интервентне активности:

1. Континуирано евидентирање случајева.
2. Примена поступака и процедура у складу са нивоом насиља.
3. Појачан васпитни рад са ученицима који врше насиље.
4. Подршка ученицима који трпе или посматрају насиље; израда плана заштите.
5. Сарадња са полицијом, Центром за социјални рад, здравственим установама и локалном самоуправом.
6. Саветодавни рад са родитељима; упућивање на платформу „Чувам те“; медијација.
7. Евалуација рада тима и извештавање стручних органа.
8. **Прва психолошка помоћ** – обезбеђивање сигурности, стабилизација, слушање, информисање, повезивање са службама.
9. **Комуникација у кризним ситуацијама** – обезбеђивање правовремених и тачних информација родитељима, ученицима и јавности; директор као званични портпарол.
10. **Интервенција у специфичним кризама** – поступање у случају дојава о експлозивним направама, терористичких напада, епидемија и природних катастрофа у сарадњи са надлежним службама.

1. 5.1. ПРОЦЕНА НИВОА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Процењивање нивоа односи се само на вршњачко насиље. Ниво зависи од интензитета, трајања, учесталости, последица, броја учесника, узраста и развојних карактеристика ученика.

- **Први ниво** – процењује одељењски старешина/васпитач.
- **Други и трећи ниво** – процењује Тим за заштиту.
- Тим може да редифинише ниво ако дође до нових сазнања.
- Понављање поступака са првог нивоа сматра се другим нивоом.
- Насилно понашање трећег нивоа може бити третирано као тежа повреда обавеза у складу са законом.

У дому ученика понављање лакших повреда третира се као тежа повреда, а васпитно-дисциплински поступак води се у складу са Законом о ученичком и студентском стандарду.

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА
СА ДОМОМ УЧЕНИКА
“СЕСТРЕ НИНКОВИЋ” КРАГУЈЕВАЦ

Врста насиља	Нивои насиља		
	Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Физичко	Ударање чврга, гурање, штипање, гребане, гађање предметима, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари	Шамарање, ударање, гурање, „шутке“, затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.	Туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем
Психичко	Исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, погрдни надимци, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“	Уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање	Застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације...
Социјално	Добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, ширење гласина...	Сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, искоришћавање и сл.	Претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других и сл.
Сексуално	Добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација..	Сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делователа, свлачење	Завођење ученика од стране запослених, злоупотреба ауторитета, поверења, или утицаја над дететом/учеником подвођење, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест и сл.
Дигитално	Узнемиравајуће, „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, аудиовизуелних снимака и сл.	Оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу вређања, исмевања и подстицање угрожавања достојанства личности, снимање камером	Злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу слања претњи и угрожавања сигурности, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање

		појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и сл.	снимака и слика, снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија и сл.
Остали облици	Злоупотреба ученика у спортске/политичке сврхе, комерцијалне сврхе као и прекомерни психички притисак од родитеља ради постизања бољих резултата	Насилни екстремизам (симболика, пропаганда, позив на насиље), почетни облици трговине људима (врбовање)	Тешки облици трговине људима, експлоатација, принудни рад, укључивање у терористичке активности

5.2. Интервенција прена нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља	Ко врши процену?	Активности које се предузимају	Носици активности
	Одељењски старешина, васпитач у дому ученика	Појачан васпитни рад са учеником, групом ученика, одељењском заједницом, васпитном групом	Одељењски старешина, наставник, васпитач у дому ученика, родитељ, стручни сарадник
	Ако се насилно понашање понавља, појачани васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, у питању је насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исти ученик трпи поновљено насиље и злостављање одељењски старешина укључује тим за заштиту који процењује ниво и предузима даље активности.		
Други	Тим за заштиту од насиља	Појачан васпитни рад, предлагање покретања васпитно-дисциплинског поступка	Одељењски старешина, васпитач у дому ученика, Тим за заштиту од насиља, родитељ ученика
	Тим за заштиту од насиља	Обавезан појачан васпитни рад и покретање васпитно-дисциплинског поступка као и изрицање мере у складу са законом	Директор, Тим за заштиту од насиља, родитељ и надлежни органи и организације (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и др. надлежне организације)
	Удаљавање ученика са наставе Тим за заштиту од насиља процењује да ли је неопходно да се приликом покретања васпитно-дисциплинског поступка за учињене теже повреде обавезе ученика и током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљи из процеса непосредног и осталих облика образовно- васпитног рада. Теже повреде обавезе ученика односе се на поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и употребу психоактивних супстанци, односно алкохола, дрога и никотинских производа, као и уношење у школу оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице. Ученик се може удаљити најкраће пет радних дана, а најдуже до окончања васпитно-дисциплинског поступка, уважавајући ризике, досадашње понашање ученика и изречене мере, последице и околности ситуације, безбедност, узраст и развојне карактеристике детета и сл. Процена Тима за заштиту од насиља чини саставни део решења којим се		

ученик удаљава из процеса непосредног образовно- васпитног рада.

О удаљењу ученика школа обавештава родитеља као и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања, израде и реализације плана **појачаног васпитног рада** за ученика, током трајања васпитно- дисциплинског поступка, односно мере непосредног удаљавања. Током удаљења ученика, школа је у обавези да на иницијативу ученика, родитеља, достави потребне наставне материјале како би се обезбедио континуитет у праћењу наставног процеса ученика. У случају неукључивања, односно непоступања по поновном обраћању надлежном центру за социјални рад, установа обавештава министарство надлежно за надзор над радом центара.

Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење у складу са планом.

Ученици старости до 14 година нису кривично и прекршајно одговорни, те се према њима не може покренути кривични, нити прекршајни поступак за извршено насиље, већ се према њима искључиво примењују активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите. У ситуацијама када је реч о ученицима изнад 14 година обавештава се јавни тужилац за малолетнике и полиција, а предузимају се и активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите.

Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца. У план појачаног васпитног рада школа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради пружања подршке ученику и породици. Родитељ је одговоран за редовно учешће детета у планираним активностима плана појачаног васпитног рад. Одговорност за реализацију плана рада имају школа, родитељ и центар за социјални рад. Уколико присуство родитеља у реализацији појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

Након доношења мере удаљења, школа је у обавези да ученику обезбеди прву психолошку помоћ, коју може пружити сваки обучени запослени (наставник, васпитач, стручни сарадник), у циљу смањења психолошких последица и пружања подршке у наставку образовног процеса.

Истовремено, са вршњацима из одељења спроводи се разговор (психолог/педагог или други обучени запослени) како би се спречила стигматизација удаљеног ученика и развијала атмосфера разумевања и подршке.

Уколико је мера удаљења повезана са кризним догађајем (масовно насиље, дојава о експлозивној направи, тешка туча), у процес се укључује и Тим за кризне догађаје ради додатних мера безбедности и координације са надлежним институцијама.

5.3. Интервентне активности с обзиром на одређене ситуације

Ситуација	Активности/поступци	Носиоци активности
Насиље се догодило ван установе , другог простора у коме установа остварује образовно-васпитни рад, односно васпитни рад	По добијању сазнања од представника спољашње мреже заштите, Тим за заштиту од насиља се састаје, анализира ситуацију у складу са доступним информацијама, уз могућност процене нивоа насиља. Сходно утврђеним чињеницама Тим за заштиту од насиља предлаже одељењском старешини, односно васпитачу у дому ученика израду плана појачаног васпитног за ученика узимајући у обзир следеће: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у установи и континуитет ризичног понашања ученика. У план појачаног васпитног рада школа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради пружања подршке ученику и породици. У ситуацији када родитељ не сарађује са установом, а долази до поновљеног насиља ученика, установа обавештава надлежни центар за социјални рад и примењује мере у складу са законом у односу на одговорност родитеља. Установа документује недостатак сарадње са родитељима и то кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и др.	Представници спољашње мреже заштите, Тим за заштиту од насиља, одељењски старешина, васпитач у дому ученика, родитељ
Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом је учесник у ситуацији насиља	- Израда плана појачаног васпитног рада; - предузимање мера и активности у складу са проценом потреба за подршком	Тим за заштиту од насиља, тим за инклузивно образовање, родитељи, представници здравствене и социјалне заштите
Насиље, злостављање и		

занемаривање ученика у породици	Обавештава сеспољашња мрежа заштите	Директор, јавно тужилаштво, полиција, центар за социјални рад
Сумњана насилна екстремизам - промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља	Директор школе сазива Тим за заштиту од насиља који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација, одлучује о даљем поступању унутар школе и обавештава родитеља и надлежно јавно тужилаштво	Директор, Тим за заштиту од насиља, родитељ, јавно тужилаштво
Насиља, злостављања и занемаривања запосленог прем а ученику	- Према запосленом директор предузима мере у складу са законом (ово се односи и на пријаву од стране родитеља); - према ученику директор предлаже израду мера за заштиту и подршку (план заштите од насиља) на основу Правилника о протоколу	Директор, Тим за заштиту од насиља
Насиље, злостављања и занемаривања трећег лица према ученику	Директор истовремено обавештава родитеља ученика које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад полицију и надлежно јавно тужилаштво	Директор, спољашња мрежа заштите
Насиље у установи на реалцији запослени-запослени, запослени-родитељ/треће лице	Директор предузима мере у складу са законом	Директор
Сумња на могуће насиље	Директор обавештава полицију да постоји оправдан разлог и сумња да ће се насиље десити	Директор, полиција

5.4. Сумња/сазнања да је ученик укључен у било који облик трговине људима

Активности/поступци	Носиоци активности
- Примена листе индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине; - на основу смерница у листи индикатора, директор обавештава центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и надлежну организациону јединицу полиције	Тим за заштиту, директор, спољашња мрежа заштите
Хитни случајеви (живот/здравље непосредно угрожени)- Одмах обавестити полицију, здравствену службу и ЦСР; - Центар за заштиту жртава трговине људима обавља разговор са учеником чим лекари процене да је могуће;	Сви запослени (обавеза пријављивања), директор, полиција,

- директор пријављује случај надлежним институцијама и Министарству просвете.	ЦСР, Центар за заштиту жртава трговине људима
5.5. Кризни догађаји	
Кризни догађаји (епидемија, природна катастрофа, масовно тровање, дојава експлозивне направе, терористички напад, талачка криза, смрт/самоубиство ученика или запосленог)- Активира се Тим за кризне догађаје; спроводи се евакуација; обезбеђује се прва психолошка помоћ; родитељи се обавештавају; јавност информисе искључиво овлашћено лице.	Тим за кризне догађаје, директор, запослени, спољашња мрежа (полиција, ватрогасци, здравство, ЦСР)
Прва психолошка помоћ-пружа се ученику, запосленима и родитељима у случају тежих облика насиља или кризе. Може је пружити сваки обучени запослени; по потреби укључују се здравствене службе.	Наставници, васпитачи, стручни сарадници, здравствене установе
Заштита приватности и комуникација-обезбеђује се поверљивост података; школа не открива идентитет ученика медијима; јавност се обавештава искључиво преко директора или овлашћеног лица.	Директор, Тим за кризне догађаје
Приликом процењивања ситуације важно је применити ревидирану Листу индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине људима (прилог), која вам може послужити као помоћно средство приликом поступања и предузимања даљих активности. Приликом примене листе индикатора, потребно је означити индикаторе за које се процени да се односе на ученика/цу и предузети даље мере и активности у складу са поменутиим Правилником. Индикатори су груписани у следеће области: 1. Понашање ученика 2. Комуникација ученика и однос са другима 3. Физички изглед ученика и начин облачења 4. Здравље ученика 5. Породица и услови живота Смернице за примену листе индикатора и за даље поступање: 1. Уколико су идентификовани одређени фактори ризика и/или мањи број слабих индикатора у односу на целокупну листу, потребно је праћење и предузимање мера и активности у оквиру установе у складу са законском регулативом. 2. Уколико се идентификује најмање три индикатора, без обзира на област и степен интензитета (слаб, умерен и/или јак индикатор), у односу на целокупну листу индикатора, потребне су консултације са Центром за заштиту жртава трговине људима ради предузимања даљих мера и активности. 3. Уколико се идентификује најмање три индикатора у односу на целокупну листу индикатора (без обзира на област) од којих је један јак индикатор (3 – јак индикатор), потребно је да установа обавести Центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни	

центар за социјални рад и полицију.

Уколико запослени у установама образовања и васпитања имају сазнање или сумњу да је ученик укључен у ланац трговине људима, поступају са унапред датим смерницама, директор установе пријављује Центру за заштиту жртава трговине људима (који врши формалну идентификацију да ли је тај ученик жртва трговине људима или није), надлежном центру за социјални рад и полицији. Уколико се утврди да је реч о трговини људима, Центар за заштиту жртава трговине људима одмах обавештава надлежног јавног тужиоца у Вишем јавном тужилаштву, који руководи предистражном фазом поступка и предузима радње из своје надлежности. О ситуацији и предузетим активностима установа образовања и васпитања обавештава Министарство просвете, науку и технолошког развоја, односно надлежну школску управу.

У случајевима када су живот или здравље детета/ученика непосредно угрожени или постоји могућност да услед непредузимања хитних мера заштите, могу бити непосредно озбиљно угрожени, било који представник система или грађанин ОДМАХ обавештава полицију која интервенише у циљу пружања безбедносне заштите ученику (и укључује здравствене службе ради указивања хитне медицинске помоћи ученику, надлежни центар за социјални рад, ради пружања породично правне и социјалне заштите и Центар за заштиту жртава трговине људима који ће обавити разговор са учеником чим се процени од стране лекара да је у могућности). Даљи рад се наставља по наредбама или захтевима надлежног тужиоца који руководи процесом. Важно је имати у виду и то да се у случајевима када ученик није непосредно животно угрожен, сумња или сазнање на трговину људима пријављује пре свега Центру за заштиту жртава трговине људима, надлежном центру за социјални рад и полицији, писменим или усменим путем. Уколико се пријава прво поднесе полицији, она ће пријаву примити и одмах доставити надлежном јавном тужиоцу на поступање.

Приликом пријаве сумње или сазнања о укљученост ученика у ланац трговине људима наведеним надлежним државним органима и институцијама потребно је доставити све неопходне податке.

5.5. Заштита запослених

Школа је дужна да поступа увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпе насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе. Процењивање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима не односи се на запослене, већ искључиво на вршњачко насиље.

У случају сумње или сазнања да је запослени изложен насиљу:

1. Пријава догађаја

- Запослени је дужан да без одлагања обавести директора школе.
- Уколико је запослени непосредно угрожен, позива се полиција и обавештава надлежни центар за социјални рад.

2. Обавезе директора

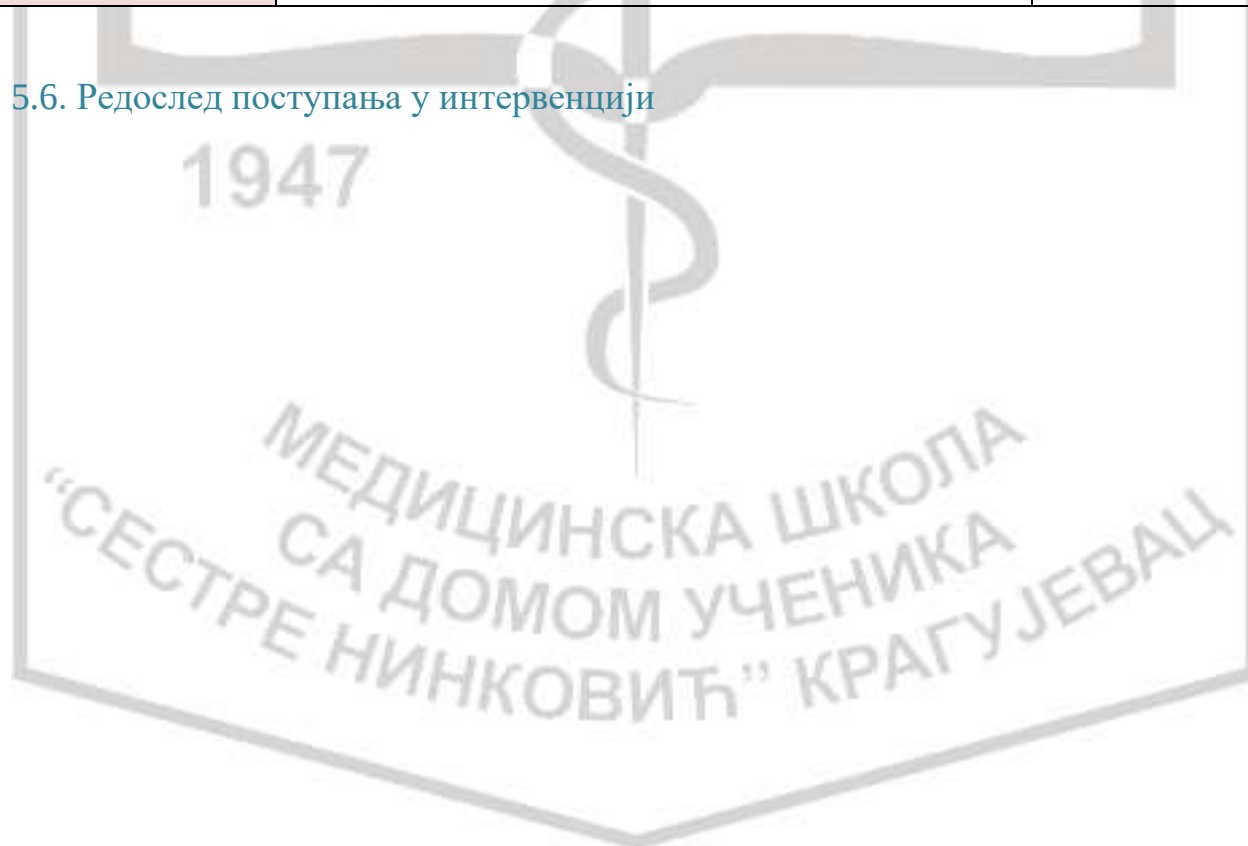
- Директор је дужан да одмах предузме мере за заштиту запосленог, у складу са законом и интерним актима школе.
- О сваком случају обавештава Школски одбор и надлежну школску управу.

- Уколико је потребно, директор обезбеђује укључивање здравствених служби, психолошке и правне подршке.
- 3. Мере заштите запосленог**
- Хитно удаљавање ученика/родитеља/трећег лица који угрожава запосленог, из просторија установе;
 - Обавештавање полиције и подношење кривичне или прекршајне пријаве;
 - Пружање психолошке прве помоћи запосленом и упућивање на стручну подршку;
 - Укључивање Тима за заштиту од насиља ради процене ризика и предлагања превентивних мера.
- 4. Документација и извештавање**
- Сваки случај се евидентира у педагошкој документацији школе.
 - Извештај о предузетим мерама доставља се Наставничком већу и Школском одбору.
 - Школа води евиденцију о понављању инцидената и предузима мере за спречавање ескалације.
- 5. Заштита приватности запосленог**
- Подаци о случају су поверљиви и саопштавају се искључиво надлежним органима и лицима која непосредно учествују у поступку.
 - Јавност и медије обавештава искључиво директор или овлашћено лице, уз поштовање интегритета и достојанства запосленог.
- 6. Подршка и превенција**
- Школа организује обуке за запослене о ненасилној комуникацији, управљању конфликтима и поступању у кризним ситуацијама.
 - У оквиру тима за професионални развој, разрађују се мере психосоцијалне подршке запосленима.
 - У сарадњи са синдикатом и школском управом могу се обезбедити правна помоћ и саветовање.

Ко је починилац насиља према запосленом?	Активности/поступци	Носиоци активности
	- Директор одмах обавештава родитеља и центар за социјални рад; - покреће васпитно-дисциплински поступак; - изриче васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом за ученике старости до 14 година; за ученике изнад 14 година, осим наведених активности обавештава надлежно јавно тужилаштво и полицију	
	У случају повреде части, угледа и достојанства запосленог од стране ученика примењују се мере и активности прописане за трећи ниво вршњачког насиља	
Ученик са сметњама у	Директор у сарадњи са Тимом за заштиту од насиља и Тимом за инклузивно образовање утврђује да ли је	Директор, Тим за заштиту од

развоју и инвалидитетом	испољено (агресивно) понашање ученика последица здравственог стања, тј. развојне сметње и у складу са тим предузимају се даље мере и активности, односно процењују кога је потребно укључити од спољашње мреже заштите	насиља, Тим за инклузивно образовање, родитељи, представници здравствене и социјалне заштите
	Директор сазнања пријављује полицији, надлежном јавном тужилаштву и центру за социјални рад, у року прописаном Законом Уколико школа има сазнање да родитељ или треће лице на друштвеним мрежама омаловажава, вређа, прети или позива на насиље према запосленом, а у вези са професионалном улогом запосленог, установа је дужна да о томе обавести надлежно јавно тужилаштво у року прописаном Законом. Када су ученици сведоци насиља из става 3. ове тачке, тим за заштиту израђује план заштите за ученике	
Други запослени	Директор поступа у складу са законом	Директор

5.6. Редослед поступања у интервенцији

Кораци	Активност	Опис активности		Носиоци активности
		Прикупљање информација		
		Од кога?	Од свих учесника	
		Зашто?	Ради утврђивања релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање, занемаривање.	
		О чему водити рачуна?	О поштовању принципа утврђених Конвенцијом о правима малолетника	
		Како?	Директно или индиректно, усмено, писмено, анонимном анкетом; изјавом	
		Како узети изјаву	Ако је ученик малолетан, а против њега се води васпитно- дисциплински поступак изјава се узима у присуству родитеља; изјаве увек узимати у присуству одраслих, тј.неког од носилаца активности	
		Шта даље?	1. У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. 2. Када се сумња потврди директор и Тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.	Директор, одељењски старешина, васпитач у дому, Тим за заштиту од насиља, родитељ
ДРУГИ КОРАК	Заустављањена сила и злостављања и смиривањеучесника	- Прекидање свих активности; - раздвајање и смиривање учесника насиља; - уколико запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, потребно је да потражи помоћ.		Сви запослени, нарочито најближи запослени, дежурни наставник, тј.васпитач, школски полицајац
ТРЕЋИ КОРАК	Обавештавање родитеља	- Предузимање хитних акција по потреби: указивање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиција;		Директор, стручни

		- обавештавање родитеља; уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа обавештава Центар за социјални рад.	сарадник, спољашња мрежа заштите
ЧЕТВРТИ КОРАК	Консултације у установи	- Састанак Тим за заштиту од насиља : - разјашњавање околности, објективно анализирање чињеница; -процењивањенивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимање одговарајућих мера и активности. Уколико у току консултација у установи директор и Тим за заштиту од насиља , услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују спољашњу мрежу заштите.	Одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, стручни сарадник, Тим за заштиту од насиља , директор, ученички парламент, Центар за социјални рад, Школска управа, полиција, правосудни органи, здравствена служба, по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда
ПЕТИ КОРАК	Мере и активности	Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и планирају се на основу сагледавања карактеристика ученика, потреба за подршком уз учешће ученика и родитеља, сем када се ради о насиљу у породици када се обавезно укључује центар за социјални рад. За други и трећи ниво насиља израђује се план заштите од насиља за ученике и план појачаног васпитног рада за ученика. Планирају се активности којима ће се обезбедити интеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи.	Одељењски старешина, васпитач, стручни сарадник, директор, Тим за заштиту од насиља , Тим за инклузивно образовање (по потреби), родитељ, Центар за социјални рад

5.7. План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада

План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада (у даљем тексту **планови**) се сачињавају за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања), али и за цело одељење, тј. васпитну групу. Планови зависе од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Елементи планова су:

1. Активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад;
2. Рад са родитељем;
3. Рад са одељењском заједницом;
4. Укључивање ученичког парламента и Савета родитеља, а по потреби и органа управљања;
5. Мере и активности (ако се укључи спољашња мрежа заштите потребно је дефинисати задатке, одговорна лица, динамику и начин међусобног извештавања)
6. Носиоци наведених активности;
7. Временска динамика реализације активности;
8. Начини којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу;
9. Евалуација плана (на две недеље, уз евентуално ревидирање активности).

Мере и активности предузимају се уз учешће ученика и усклађене су са његовим развојним могућностима.

Ако Тим за заштиту од насиља процени да је ученику, поред појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама ученика, потребно прилагодити и образовни рад предложиће Тиму за пружање додатне подршке ученицима израду индивидуалног образовног плана.

Планове сачињава Тим за заштиту од насиља заједно са одељењским старешином, односно васпитачем, стручним сарадником, секретаром, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76.став6.тач.1) и 2) Закона о основама образовања и васпитања укључује се Тим за инклузивно образовање. У припрему планова, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељењске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и ученике- учеснике у насиљу и злостављању.

У изради планова обавезно учествује родитељ. Потребно је прецизирати активности које он предузима у васпитном раду са учеником, а које установа како би се оснажиле родитељске компетенције. У случају да родитељ одбије да учествује, школа обавештава надлежни центар за социјални рад, док се у школи наставља реализација предвиђених активности. За трећи ниво насиља и злостављања директор подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава надлежну школску управу (за ученике који бораве у дому обавештава се и Министарство одговорно за ученички и студентски стандард) у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне платформе „**Чувам те**“ на којој сенаводе прве

информације о догађају и предузете активности, а у року од 48 сати од момента сазнања информације се морају допунити уз навођење и закључака тима за заштиту. Податке на Националној платформи потребно је ажурирати све до затварања предмета. Путем Националне платформе школа обавештава институције из спољашње мреже заштите у складу са процедурама. Када Национална платформа обавести школе о пријави насиља дужна је да поступи у складу са прописаним процедурама.

За комуникацију са медијима одговоран је директор, сем када је и сам учесник насиља, злостављања и занемаривања, када његову улогу преузима председник Школског одбора. Пре давања изјаве медијима потребно је обавестити Школску управу о ситуацији насиља која се догодила.

Уколико се утврди одговорност директора за непредузимање и неблаговремено предузимање одговарајућих мера, стичу се услови за престанак дужности директора.

ШЕСТИ КОРАК	Ефекти предузетих мера и активности	Школа прати ефекте предузетих мера и активности у циљу утврђивања њихове успешности ради даљег планирања заштите и других активности установе. Прати се понашање ученика које је трпело насиље, извршило насиље као и оних који су индиректно били укључени у насиље (сведоци), укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства. Праћење и вредновање предузетих активности условљава планирање новог циклуса Програма заштите ученика од насиља.	Одељењски старешина, васпитач, стручни сарадник, Тим за заштиту, Школска управа
------------------------	--	---	---

6. Поступање установе у одговору на кризни догађај

Школа формира **Тим за кризне догађаје** у оквиру Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Циљ тима за кризне догађаје је уређивање начина поступања у реаговању на кризне догађаје, јачање отпорности установе, обезбеђивање ефикасности реакције у пружању заштите ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин, као и обезбеђивање услова за повратак у редован начин рада.

Тимом руководи директор који одређује број чланова и састав Тима за кризне догађаје и доноси решење којим се дефинишу улоге чланова тима. Обавезни чланови тима су: координатор Тима за заштиту од насиља, представник родитеља, стручни сарадник, наставници, односно васпитачи.

Тим израђује **Програм поступања установе у кризним догађајима**, који је саставни део Програма заштите од насиља и школског програма.

Програм поступања у кризним догађајима обухвата:

- процену капацитета установе за суочавање са различитим кризним догађајима,
- дефинисање безбедних места унутар и ван установе,
- начин алармирања и информисања,
- план евакуације и означавање просторија,
- стручно усавршавање запослених (обуке за психосоцијалну подршку, евакуацију, прву психолошку помоћ),
- мере за унапређивање безбедносне културе ученика и запослених.

Када школа има сазнање да се догодио кризни догађај, **тим за кризне догађаје се активира одмах, а најкасније у року од 24 сата.**

Кључни кораци поступања након кризног догађаја су:

1. активирање тима за кризне догађаје у року од 24 сата,
2. припрема и организовање првог часа након кризе (обрађивање догађаја на узрасту прилагођен начин),
3. организовање родитељског састанка,
4. активности које подржавају процес туговања и превладавања кризе,
5. пружање **психолошке прве помоћи** свим учесницима кризе (ученицима, запосленима, родитељима),
6. развијање ефикасне и правовремене комуникације са ученицима, родитељима, запосленима и медијима,
7. сарадња са спољашњом мрежом заштите (МУП, здравствене установе, центар за социјални рад, јединице локалне самоуправе).

1. Јачање отпорности установе за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Активности	Начин реализације	Носиоци
Процена снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима	Анализа безбедоносне ситуације, анализа кризних догађаја у последњих годину дана; анкетање запослених, ученика и родитеља ради процене упознатости, знања, способности за деловање у кризној ситуацији	Директор, чланови Тима за кризне догађаје, стручни сарадници
Доношење и усвајање плана поступања у различитим кризним догађајима	На састанцима Тима за кризне догађаје, а на основу анализе и процене снага и ресурса, као и потреба установе, за сваку кризну ситуацију дефинисати кораке у поступањима и надлежне за њихово спровођење	Директор, координатор Тима за кризне догађаје, чланови Тима за кризне догађаје
Дефинисање начина за алармирање, оглашавања, информисања	Дефинисање процедура о начину алармирања, оглашавања и информисања, упознавање свих запослених, родитеља и ученика	Директор, чланови Тима за кризне догађаје, задужени за део израде процедура
Упознавање ученика и запослених са евакуационим планом и распоредом просторија у школи	Детаљно представљање евакуационог плана и распореда просторија, броја, величине и распореда предвиђених безбедних места унутар и ван школе, броја улаза и излаза у школи запосленима на седници Наставничког и Педагошког већа, а ученицима на ЧОС-у или састанцима васпитних група	Директор, референт, секретар, лице за заштиту на раду, чланови тима задужених за израду процедура за кризне догађаје, одељењске старешине, васпитачи
Стручноусавршавање запослених, јачање компетенција за пружање психосоцијалне подршке	Семинари, обуке, обучавање за реализацију плана евакуације, предавања, упознавање са Приручником са поступања у кризним ситуацијама	Директор, координатор Тима за кризне догађаје, Тим за стручно усавршавање запослених
Унапређење безбедносне културе ученика и запослених	Обуке, предавања, радионице на ЧОС или у оквиру предмета/ обраде теме	Тим за кризне догађаје, одељењске старешине, васпитачи
Укључивање и сарадња са	На родитељским састанцима,	Одељењске

породицом ради јачања заједничког деловања	индивидуалним разговорима са стручном службом, сарадња са Саветом родитеља	старешине, васпитачи стручна служба, родитељи
Праћење, евалуација и извештавање	Писање извештаја и на основу анализе остварености програма и његове ефикасности, као и степена применљивости дефинисаних процедура	Координатор и чланови Тима за кризне догађаје
2. Поступање установе када се деси кризни догађај		
Активности	Начин реализације	Носиоци
Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	1. Директор сазива Тим за кризне догађаје; 2. Прикупљање информација од свих запослених и родитеља; 3. Информације треба да садрже опис догађаја, место и време догађаја, ко је све њиме погођен, где се налазе, у каквом су стању и каква им је помоћ потребна, шта је урађено у школи. 4. По уоченом кризном догађају, у зависности од врсте кризног догађаја, обавештава се полиција, хитна помоћ, ватрогасци, и др. органи као и школска управа која се обавештава и о корацима које је школа предузела.	Директор, координатор Тима, чланови тима, запослени, родитељи, спољашња мрежа заштите, школска управа
Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите	Школа израђује јединствени план деловања, начин рада и извештавање (школа процењује да ли ће то урадити самостално или у сарадњи са спољашњом мрежом заштите)	Директор, социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединице локалне самоуправе, мобилни тим
Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције	Директор обавештава Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације (уколико кризни догађај за последицу има троје или више повређених или настрадалих лица). Тим за кризне догађаје постаје саставни део мобилног тима и учествује у заједничком планирању и	Директор, мобилни тим, Тим за кризне догађаје

	реализацији психосоцијалне подршке	
Информисање ученика, родитеља и запослених и медија о дешавањима	Лица која су овлашћена од стране директора информишу родитеље, ученике, запослене и медије са тачним информацијама до којих је установа дошла са циљем сузбијања гласина и ширења панике. Саопштење за медије се сачињава у сарадњи са ШУ	Директор, лица овлашћена за информисање, школска управа
Психосоцијална подршка деци, ученицима, родитељима и запосленима	Тим за кризне догађаје прати реаговање ученика, родитеља и запослених, идентификује особе којима је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. У зависности од потребе у психосоцијалну подршку се укључује представник из система здравствене заштите или из интерсекторског мобилног тима	Стручни сарадници одељењске старешине, васпитачи, чланови тима
Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи	Писање плана рада са предвиђеним распоредом активности, носиоцима активности, измењеним техничким условима, измењеним облицима наставе, местима одржавања наставе и временом трајања, као и предвиђеним временским оквиром потребним за рад у измењеним условима по стабилизацији догађаја, начин праћења и извештавања. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, допуњује га и коригује	Директор, Тим за кризне догађаје
Организација евентуалних комеморативних активности	У случају кризних догађаја са смртним исходом, Тим учествује у организовању и планирању комеморативних активности	Директор, Тим за кризне догађаје
Праћење реализације плана и евакуације	Праћење реализације плана у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима	Координатор тима, Директор
Вођење документације и	Писање детаљног извештаја после	Координатор тима,

извештавање	сваке кризне ситуације дешавањима и актерима, са изјавама сведока дешавања, и са навођењем евентуалних последица, а у коме се сагледава ефикасност донетих процедура и корака у поступањима. Извештај о поступању установе се доставља Школској управи и сектору за ученички и студентски стандард	Директор
3. Поступање установе након кризног догађаја		
Активности	Начин реализације	Носиоци
Евалуација спроведених мера	Анализање ефеката спроведених мера, активности, анализирање пружања прве психолошке помоћи, СВОТ анализа	Директор, координатор Тима за кризне догађаје, чланови Тима за кризне догађаје, стручна служба
Извештавање	Писање извештаја два пута годишње (у склопу извештаја тима за заштиту од насиља), поднети извештај директору, НВ, ШУ, Савету родитеља, ШО	Кординатор Тима за кризне догађаје
Унапређење плана	На основу евалуације и уочавања слабих страна и могућности подизања степена ефикасности - доношење мера побољшања пре писања и усвајања новог програма	Директор, координатор Тима за кризне догађаје, чланови Тима за кризне догађаје,

7. Унапређење менталног здравља

Потреба за пружањем подршке менталном здрављу адолесцената је све уочљивија и обухвата низ активности. Окружење у школи треба да буде безбедно и подржавајуће и у складу са тим школа је планирала промовисање добрих међуљудских односа, поштовање различитости, развој емоционалних и социјалних вештина, партнерство између школе, родитеља и локалних заједница.

Акциони план унапређења менталног здравља саставни је део Годишњег плана рада школе за школску 2025/2026. годину, а све наведене активности и многе друге имплементирани су кроз планове рада одељењских старешина, ученичког парламента, акциони развојни план, планове секција и многе друге планове рада. Реализацију активности на унапређењу менталног здравља пратиће Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру унапређења менталног здравља школа ће посебно радити на **јачању психолошке отпорности ученика**, развоју стратегија за **суочавање са стресом** (разликовање позитивног и негативног стреса и коришћење конструктивних начина превазилажења), као и на **пружању прве психолошке помоћи**. Прва психолошка помоћ обухвата три кључна принципа: **посматрај** (идентификација потреба и ризика), **слушај** (препознавање и разумевање емоција и потреба ученика) и **повежи** (усмеравање ученика ка изворима подршке и помоћи).

Наведене активности реализују се кроз редовне и ваннаставне програме, уз сарадњу стручних сарадника, наставника, родитеља и представника локалне заједнице.

8. Стручно усавршавање запослених

Ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад у области заштите ученика од насиља, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање и реаговања на кризне догађаје, у оквиру хоризонталног усавршавања наставницима ће бити омогућено да учествују у активностима у оквиру тематских дана, размене сазнања стечених на семинарима везаним за насиље у оквиру свог стручног већа, на седницама Наставничког већа, кроз обуке на националној платформи „Чувам те“, „Могу да нећу“.

Тим за професионални развој ће у сарадњи са ЦСУ Крагујевац упутити наставнике на акредитоване обуке које обрађују тематику насиља и реаговања на кризне догађаје све у циљу јачања компетенција запослених за пружање психосоцијалне подршке, за реализацију плана евакуације и друге обуке које могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама и ситуацијама насиља.

У августу 2025. године организоване су посебне обуке за запослене подељене у три блока:

1. **Добробит и благостање детета и прва психолошка помоћ,**
2. **Поступање у кризним ситуацијама,**
3. **Значај праве и благовремене комуникације у кризним догађајима.**

Ови садржаји представљају саставни део Програма поступања у кризним догађајима и усмерени су на јачање капацитета запослених да пруже подршку ученицима, очувају безбедност у установи и унапреде културу превенције.

На основу документације Тима за професионални развој уочено је да су наставници претходних година похађали обуке које су значајно допринеле развоју компетенција у делу превенције насиља, злостављања и занемаривања. Неке од њих су:

- Развијање активизма и волонтеризма код ученика
- Комуникација као професионална одговорност наставника
- Како помоћи ученицима са проблемима у понашању
- Да у школи другарство не боли – програм превенције вршњачког насиља

- Преовладавање стреса методама когнитивно-бихејвиоралне психотерапије
- Тешкоће у учењу и понашању – препрека или изазов
- Мој ученик – жртва, починилац или посматрач насиља
- Превенција и инклузија кроз форум-театар
- Одрастање без алкохола, дроге, коцке, секти и насиља
- Интернет и ми у сигурној мрежи
- Социјална компетентност као претпоставка успешне социјализације ученика
- Унапређење компетенција запослених у систему образовања у области заштите менталног здравља младих
- Значај менталног здравља и пружање психо-социјалне подршке

9. Документација, анализа и извештавање

9.1. Документација

1. Педагошка документација – белешка о понашању ученика; одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу, прати и процењује делотворност предузетих мера и активности.
2. Свеска дежурства – води дежурни наставник; дневник рада васпитача.
3. Документација Тима за заштиту од насиља – службене белешке, записници, извештаји о случајевима другог и трећег нивоа насиља, подаци о лицу, догађају, предузетим радњама.
4. План заштите од насиља за ученика и план појачаног васпитног рада – израда и праћење реализације конкретних планова заштите другог и трећег нивоа.
5. Евиденција о планираним и реализованим превентивним активностима у оквиру часа одељењског старешине, састанка васпитне групе.
6. Образац за извештавање Школске управе о трећем нивоу насиља.
7. Документација везана за ученике, потенцијалне жртве трговине људима.
8. Документација о реализацији активности у случају кризних догађаја (припрема и организација првог часа, родитељских састанака, активности подршке ученицима у процесу туговања и пружања психолошке прве помоћи).
9. Евиденција о спроведеним обукама запослених, укључујући евалуацију обука и интервенција (нпр. упитници, QR кодови, извештаји о ефектима).
10. Документација о праћењу целокупног процеса – од превенције, преко интервенције, до мера опоравка након кризе.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.

9.2. Анализа

Тим за заштиту од насиља анализира оствареност Програма заштите, укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и прати ефекате предузетих мера и активности. Прати остваривање активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада и остваривање плана поступања установе у кризним догађајима и евидентира их.

Тим за заштиту два пута годишње врши анализу стања безбедности.

Планиране активности Програма заштите морају одражавати актуелне потребе школе, што подразумева редовну анализу стања у области сигурности и безбедности ученика, као и анализа претходних ситуација насиља и ризичних понашања.

Обавезан део анализе је и извештавање о реализацији плана заштите од насиља, уз учовање мера које су биле ефикасне и оних које је потребно унапредити.

У анализу се укључује и евалуација поступања у кризним ситуацијама, посебно у делу психосоцијалне подршке. При томе је важно пратити не само добробит ученика и родитеља, већ и добробит запослених који су пружали подршку, како би се предупредила секундарна трауматизација („брига о помагачима“).

9.3. Извештавање

Тим за заштиту од насиља подноси извештај о раду директору школе два пута годишње. Директор извештава Школски одбор, Савет родитеља и ученички парламент. Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду школе и доставља се Министарству, односно надлежној Школској управи.

Извештај треба да садржи:

- учесталост инцидентних ситуација и број пријава;
- заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;
- број повреда;
- учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
- број и ефекте оперативних планова заштите;
- остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег стручног усавршавања;
- број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
- број реализованих активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- број кризних догађаја и евалуација плана поступања установе у кризном догађају;
- остварене обуке у циљу ефикасног реаговања установе у кризним ситуацијама;
- степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;
- друге релевантне параметре.

Све евиденције о насиљу, без обзира на ниво, школа уноси у Националну платформу „Чувам те“.

За све ситуације насиља 3. нивоа школа обавезно извештава надлежну Школску управу, у прописаном обрасцу.

Извештавање о реализацији плана заштите од насиља врши се и у складу са препорукама Државне ревизорске институције (ДРИ), ради праћења ефикасности мера и континуираног унапређења.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, школа дефинише даљу политику заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

ЗАКЉУЧАК

Принцип превенције вршњачког насиља указује да је за успешну борбу против насиља потребна активна подршка и ангажман **свих друштвених актера** — школе, породице, локалне заједнице и институција. Кључ успеха лежи у **континуираном васпитном раду и усвајању позитивних модела понашања**, где сваки учесник доприноси стварању безбедног и подстицајног окружења за децу. Све установе и појединци имају обавезу да конструктивним деловањем обезбеде окружење у ком ученици могу да живе и развијају се у најбољој могућој атмосфери.

10. Прилози

Прилог 1.Извештавање установе о ситуацији насиља/дискриминације/ризичним ситуацијама

Установа:	
Место:	
Надлежна Школска управа	
Директор	
Контакт подаци	
Опис догађаја (шта се догодило., где се догодило, ко су актери)	
Предузете мере од стране установе	
Мере које ће установа предузети	
Напомена	

ПРИЛОГ 2. ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА/ПЛАН ПОЈАЧАНОГ ВАСПИТНОГ РАДА ЗА УЧЕНИКА

Име и презиме ученика	
Разред и одељење	
Одељењски старешина	
Ученик живи са: а) оба родитеља - браћа _____ сестре _____ б) мајком в) оцем г) старатељем д) друго _____	
Опис породичних прилика (односи у породици)	
1. Јаке стране/ капацитети ученика: понашање ученика према школским обавезама, однос према друговима из одељења, мишљење одељењског старешине, мотивација ученика за наставне, ваннаставне активности, особине личности..)	
2. Испољени проблеми у понашању	
3. Приоритетни проблеми	

4. Процена нивоа насиља	
5. Дугорочни циљ и очекивани исход/промена понашања (жељено понашање у вуду знања, вештина и вредности)	
6. Краткорочни циљ и очекивани исход/промена понашања (прва жељена промена у понашању, вештине и вредности које ученик треба да усвоји)	

[illegible][illegible]

ПРИЛОГ 4. ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА АКТИВНОСТИ

Рад са учеником				
Активности	Време реализације активности	Реализатори активности	Начин реализације	Ефекти реализованих активности/мера-оставреност исхода
Рад са одељењем/васпитном групом				
Рад са родитељима				
Рад са наставницима				
Закључак				

ПРИЛОГ 5. ПЛАН РАДА ШКОЛЕ У ИЗНЕЊЕНИМ УСЛОВИМА

Врста кризног догађаја				
Број особа погођених кризним догађајем				
Активности/ мере	Носиоци активности	Временска динамика	Начин извршења	Начини праћења и извештавања
Процена даљих ризика				

1947

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА
СА ДОМОМ УЧЕНИКА
"СЕСТРЕ НИНКОВИЋ" КРАГУЈЕВАЦ

ПРИЛОГ 6. ЛИСТА ИНДИКАТОРА ЗА ПРЕЛИМИНАРНУ ИДЕНТИФИКАЦИЈУ УЧЕНИКА КОЈИ СУПОТЕНЦИЈАЛНЕЖРТВЕ ТРГОВИНЕЉУДИМА

Приликом примене листе индикатора, потребно је означити индикаторе за које се процени да се односе на ученика/цу и предузети даље мере и активности у складу са

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

У складу са Правилником, директор установе је у обавези да, уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у било који облик трговине људима, о томе обавести службу надлежну за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно **Центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и полицију.**

- **1 – слаби индикатори** су општи, указују на постојање одређених потешкоћа, проблема у понашању ученика, али не морају нужно да указују на трговину људима;
- **2 – умерени индикатори** у већој мери указују на трговину људима;
- **3 – јаки индикатори** у највећој мери указују на трговину људима.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИМЕНУ ЛИСТЕ ИНДИКАТОРА И ДАЉЕ ПОСТУПАЊЕ

- Уколико су идентификовани одређени фактори ризика и/или мањи број слабих индикатора у односу на целокупну листу, потребно је **праћење и предузимање мера и активности у оквиру установе** у складу са законском регулативом.
- Уколико се идентификују **најмање три индикатора**, без обзира на област и степен интензитета, потребне су **консултације са Центром за заштиту жртава трговине људима** ради предузимања даљих мера и активности.
- Уколико се идентификују најмање три индикатора (без обзира на област) од којих је **један јак индикатор (3 – јаки индикатор)**, потребно је да установа обавести **Центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и полицију.**
- **Области индикатора:**
 1. Понашање ученика,
 2. Комуникација ученика и однос са другима,
 3. Физички изглед ученика и начин облачења,
 4. Здравље ученика,
 5. Породица и услови живота.
- **Напомена:** Листа индикатора је **помоћно средство** за све запослене у установи. Она служи само за **прелиминарну идентификацију, а формалну идентификацију жртве врши искључиво Центар за заштиту жртава трговине људима.**

ПОНАШАЊЕ УЧЕНИКА

Ученик/ца често касни у школу, изостаје из школе или прекида школовање

1.	Ученик/ца изостаје из школе по више дана, у времену сезонских послова на почетку и/или крају школске године.	
2.	Ученик/ца изостаје из школе дуго време неоправдано и постојећа јаве (на знаке) за напуштање школе.	

Ученик/ца је неуспешан/на у школи или има нагли пад у успешности у односу на потенцијал са којим располаже

3.	Уочава се нагли и неочекивани пад успеха ученика/це.	
4.	Ученик/ца престаје да показује заинтересованост за завршетак разреда, свеједно му је које оцене има.	
5.	Нови ученик/ца нема основна/елементарна знања неопходна за праћење наставе која одговара његовом календарском узрасту, претходном школовању/типу школе или способностима (нпр. не зна чита и пише и сл.).	
6.	Ученик/ца изгледа анксиозно у контакту са вршњацима и наставницима.	
7.	Ученик/ца има велике и/или нагле промене у понашању које се не могу објаснити извојним карактеристикама или кризом/стресном ситуацијом која је у школи позната.	
8.	Ученик/ца престаје да показује интересовање и повлачи се из свих заједничких активности са вршњацима у школи.	
9.	Ученик/ца избегава физички контакт, тргне се или повлачи ка данеко покушава да му/јој приђе.	
10.	Ученик/ца има нагл промену у понашању у присуству одраслих (запослених у школи, родитеља), плаши се, постаје упадљиво миран/а и/или ђутљив/а.	

Ученик/ца предузима активности које за циљ имају прикривање трагова физичких повреда

11.	Ученик/ца учествује у активностима у којима могу да се уоче/виде, модрице/повреде (нпр. настава физичког и здравственог васпитања, здравствени систематски прегледи и сл. и понашање).	
12.	Ученик/ца користи друга средства за прикривање видљивих физичких повреда (одећа која покрива цело тело, тамнији пудер, појачана шминка, привремена/самолепљива тетоважа и сл.).	

Ученик/ца има упадљиве осцилације у понашању и емоционалним реакцијама

13.	Ученик/ца има бурне и/или неубичајне реакције (напади љутње и агресивног понашања, импулсивно реагује) без видљивог разлога.	

14.	Ученик/ца одбија помоћи реагује интензивном љутњом и бескомкаду/јој неко понуди помоћ.	
15.	Ученик/ца има нападе панике, страха.	
Понашање ученика/це је високо сексуализовано		
16.	Ученик/ца има профилна друштвеним мрежама изразитосексуалне природе, са специфично провокативним фотографијама (својим милитуђим).	
17.	Запослени имају информације да је ученик/ца често мења сексуалне партнере/ке (промискуитетно понашање ученика/це).	
18.	Запослени имају информације да ученик/ца, пружа сексуалне услуге“.	
Ризично понашање ученика/це и понашање које није у складу са узрастом		
19.	Школа има сазнања да је ученица имала један или више абортуса.	
20.	Ученик/ца често бежи од куће или проводи неколико дана ван куће без објашњења.	
21.	Ученик/ца не жели да живи са породицом и живи код особе коју не испознаје другим родитељима или ученицима.	
22.	Запослени имају информације да је ученик/ца од стране родитеља/других особа ангажован/а за рад на улици (проси, брише прозоре на аутомобилима, продаје различите стварина на улици, свира, пева) или на другачији начин зарађује/стиче корист од родитеља/друге одрасле.	
23.	Запослени имају информације да је ученик/ца млађи/а од 15 година запослен/а или радно ангажован/а или постоји намера запослења и радно ангажовања ученика/це.	
24.	Запослени имају информације да је ученик/ца са 15 или више година не легално запослен/а или радно ангажован/а на опасним пословима, односно експлоатисан/а кроз најгоре облике дечије града.	
25.	Запослени имају информације да ученик/ца учествује у вршењу кривичних дела и прекршаја (крађа, поседовање наркотика и др).	
26.	Ученик/ца је покушао/ласамоубиство или има намеру да изврши самоубиство.	
II КОМУНИКАЦИЈА УЧЕНИКА/ЦЕ И УСПОСТАВЉАЊЕ ОДНОСА СА ДРУГИМА		
Ученик/ца тешко успоставља односе и нема блиске пријатеље међу вршњацима		
27.	Ученик/ца нагло, изненада и без видљивог разлога мења успостављено однос према вршњачкој групи.	
28.	Ученик/ца нагло прекида постојеће односе на друштвеним мрежама (искључује се из одељењских и вршњачких група, затвара друштвене налоге).	
29.	Ученик/ца не успоставља контакте и/или не комуницира са вршњацима/наставницима без присуства друге одрасле особе.	
Ученик/ца је у друштву са непознатим или значајностаријим особама		
30.	Ученик/ца средњошколског узраста је са дечком/девојком коју је значајностарији.	
31.	Ученик/ца основношколског узраста је са дечком/девојком коју је значајностарији.	
32.	Ученик/ца живи у ванбрачној заједници.	

33.	Ученик/ца је често удруштвено непознатих старијих особа.	
34.	Удруштву ученика/це сучесто друге особе које се тако понашају да изгледа као да га/је прате.	
Ученик/ца је честонесигуран/аизбуњен/ау комуникацији		
35.	Ученик/ца се плаши да говори, правилу генаузе у говору, делује забуњено и уплашено.	
36.	Ученик/ца даје опречне, неконзистентне, нелогичне информације и непотпуне изјаве.	
37.	Ученик/ца мења и искаже на поновљена питања везана за одређено догађаје.	
38.	Ученик/ца не жели да сарађује, разговара са наставницима, запосленима у школи, школским полицајцем, нити да пружи било какве одговоре и/или даје врло штуре одговоре у вези са дешавањима ван школе (саким проводи слободно време, озаједници у којој живи и др).	
Ученик/ца користи изразе и говори о темама које нису карактеристичне за узраст		
39.	Ученик/ца говори о честим путовањима на различите дестинације и проводу, штоније у складу са узрастом ученика/це.	
40.	Ученик/ца говори о веридби, односно женидби/удаји и да одлази из места у којем живи.	
41.	Ученик/ца говори о томе да ће ускоро живети у луксузу и/или отићи из места у којем живи, ослањајући се на пријатеље/познанства.	
III ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД УЧЕНИКА/ЦЕ И НАЧИН ОБЛАЧЕЊА		
Ученик/ца у погледу облачења изгледа одудара од својих вршњака		
42.	Ученик/ца се необлачи у складу са временским приликама, поготово зими (нема јакну, топле ципеле).	
43.	Гардероба ученика/це је прљава и неуредна, генерално одаје утисак хигијенске запустености.	
44.	Ученица се облачи изражено еротизовано (јака шминка, изражен деколте, веома кратке сукње и мајице, ускепанталоне и др.) штоније очекивано за ученика/це.	
45.	Ученик/ца стално носи гардеробу која покрива цело тело супротно временским приликама (не узимајући у обзир одевање/облаћење које је у складу са религијском припадношћу ученика/це).	
Долази до нагле промене у облачењу у изгледу ученика/це		
46.	Ученик/ца одједном почиње да носи куп гардеробу, скупоцене предмете за личну употребу (телефон, сат, накит) или доноси до становаца.	
47.	Ученик/ца одједном престаје да води рачуна о физичком изгледу, постаје неуредан, аљкав.	
48.	Ученик/ца доноси у школу гардеробу/шминку/обућу непримерену узрасту и школском амбијенту/контексту усврху пресвлачења после завршене наставе.	
IV ЗДРАВЉЕ УЧЕНИКА/ЦЕ		
Ученик/ца јелошег здравственог статуса уз присутност неубичајних здравствених тегоба		
49.	Ученик/ца јелошег општег здравственог стања, неухрањен/а.	
50.	Ученик/ца често и/или континуитетно жали на болове у стомаку, главобоље и друге тегобе које не могу да се доведу у везу са хроничним тегобама/болестима ученика/це.	

51.	Ученик/ца дуживременски период, у континуитету (најмање 30 дана) изгледа изразито исцрпљено, ненаспавно и малаксало.	
Ученик/ца има неспецифичне повреде или знакове, које могу бити карактеристичне за физичко насиље		
52.	Наученику/ци су видљиви трагови самоповређивања и/или повређивања (трагови/ожилци опекотина, посекотина, вишеструке модрице и друге сличне повреде).	
53.	Ученик/ца има преломе костију, поломљене зубе, почупану косу и друге сличне повреде.	
54.	Ученик/ца даје нелогична објашњења настанка повреде/непруга детаљније информације о начину повређивања.	
Ученик/ца показује знаке поседовања и употребе психоактивних контролисаних супстанци		
55.	Ученик/ца показује знаке употребе алкохола и дроге (цакле се/црвене очи, тресесе, ученик/ца се понаша неприродно срећно и каже да га нема видљивог разлога и сл.).	
56.	Ученик/ца поседује психоактивне контролисане супстанце које није прибавио уз поседовање лекашког рецепта.	
57.	Ученик/ца користи психоактивне контролисане супстанце које добија или набавља од других.	
У ПОРОДИЦА УЧЕНИКА/ЦЕ И УСЛОВИ ЖИВОТА		
Родитељи нису заинтересовани за образовање, понашање и здравље ученика/це		
58.	Родитељи не показују интересовање за образовање, понашање и здравље ученика/це.	
59.	Родитељи често мењају окружење и школу коју ученик/ца похађа.	
60.	Родитељи се не одазивају на позив школе и не сарађују, наставници/одељењски старешина не може да успостави сараднички однос.	
61.	Родитељи показују немарност у случају кашњења/изостајања ученика/це са наставе (родитељ честоне зна да ученик/ца изостаје са наставе, ако зна о томе не обавештава школу и не предузима ништа поводом тога).	
62.	Ученика/цу стално доводе из школе одводе особу коју није суродитељи ученика/це или нису познате наставницима и/или одбијају да се представе.	
Понашање родитеља у школи је непримерено		
63.	Родитељи се не примерено понашају током боравка у школи (насилни супрема ученицима, запосленима, другим родитељима; долазе у школу под утицајем психоактивних контролисаних супстанци, у алкохолisanом стању и др.).	
64.	Родитељи и друга особа контролише слободу кретања и социјалне контакте ученика/це (стално присуство друге особе, ученика/це стално довозе и одвозе из школе).	
Особа која се представља одговорном за ученика/цу својим изгледом и понашањем не улива поверење код запослених у школи		
65.	Изглед или понашање особе која брине о ученику/ци је неубичајно или не улива поверење запосленима у школи.	
66.	Особа која се представља одговорном за ученика/цу нема доказ да је родитељ или законски заступник.	
67.	Школа има са знања да суродитељи укључени у противзаконите/криминалне активности (злоупотреба/продаја психоактивних контролисаних супстанци, проституција и др.).	
У породици ученика/це су присутни конфликти, сумња се на насиље у породици		

68.	Свађеисукобисучестиупородици.	
69.	Родитељисунасилнипремаученику/ци.	
70.	Иакоученик/цажеликонтакт саужом породицом,особакодоје ученик/цаживи муто онемогућаваинедозвољава.	
71.	Запослени имају информације да родитељи приморавају ученика на рад, да пружанепримерене/незаконитеуслугеилидаучествујеупротивзаконитим/криминалним активностима.	

